

Publicerad: 19.5.2020

Jonas Karlsson, statistiker, tel. 018-25 581

Hållbar utveckling 2020

I korthet

- År 2019 var medeltemperaturen i genomsnitt 7,5 grader, ca 1,5 grader varmare än normalt. Vintern 2020 (december–februari) var hela 4,7 grader varmare än normalt (medeltemperaturen ca 3,0 grader).
- Produktionen av vindenergi uppgick år 2019 till ca 58,1 GWh (andelen 18,6 procent), detta är den högsta andelen sedan år 2015.
- Mängden farligt avfall per capita var år 2018 knappt 81 kilo per person, medan mängden icke-farligt avfall var ca 1 582 kilo per person.
- Det beräknade koldioxidutsläppet var år 2017 ca 8,0 ton koldioxidekvivalenter per person. Jämfört med år 2005 har utsläppet minskat med hela 16,8 procent.
- Den åländska befolkningspyramiden består av stora åldersgrupper i åldern 45–74 år och små åldersgrupper i åldern yngre än 30 år. Utan en positiv nettoinflyttning skulle Ålands befolkning minska på sikt.
- ÅSUBs befolkningsprognos tyder på att grupperna 0–59 år ökar måttligt från år 2019 fram till år 2040, medan grupperna med befolkning i åldern 60–79 år samt 80+ år ökar kraftigare.
- År 2017 var andelen unga (i åldern 15–24 år) som inte arbetar, studerar, är beväring eller i civiltjänst av hela åldersgruppen ca 7,9 procent (7,6 procent för kvinnor och 8,1 procent för män).
- I kommunalvalet år 2019 var valdeltagandet ca 66,4 procent (en procentenhet lägre än år 2015) och i lagtingsvalet var valdeltagandet ca 69,7 procent (något lägre än år 2015).
- År 2017 var den köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukten (BNP) per capita ca 36 200 euro på Åland. Motsvarande uppgift var 33 100 euro i Finland och 36 700 euro i Sverige.
- Högst totallön år 2018 hade den privata sektorns sjoanställda (3 916 euro), lägst lön hade anställda vid den kommunala sektorn (2 998 euro).
- År 2017 återfanns Åland på en första plats i den internationella jämförelsen av nyckeltalet Gender Inequality Index (GII). Till största delen beror den höga rankingen på den exceptionellt låga fruktsamheten i åldern 15–19 år på Åland (vilket räknas som positivt i beräkningarna).

1. Allmänt om hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett begrepp som introducerades av Lester Brown i samband med FN-rapporten *"Vår gemensamma framtid"* där han definierar hållbar utveckling som *"... tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov"*¹.

Världens ledare antog vid ett FN-möte hösten 2015 Agenda 2030 och 17 mål för hållbar utveckling. De globala målen är den mest ambitiösa planen för hållbar utveckling som världens länder någonsin enats om och finns till för att uppnå fyra fantastiska saker till år 2030: att avskaffa extrem fattigdom, att minska ojämlikheter och orättvisor i världen, att främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen.

Källa: FN:s utvecklingsprogram (UNDP), <http://www.globalamalen.se>

De globala hållbarhetsmålen tog vid efter Milleniemalet och omfattar förutom tidigare mål om att bland annat bekämpa fattigdom och hunger, att ge alla barn möjlighet till grundskola och tillgång till hälsovård nu även mål inom områden som anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, minskad ojämlikhet inom och mellan länder, miljö och klimat samt mål om fred och inkluderande samhällen. För varje övergripande mål finns specifika delmål och utvecklingen ska följas med hjälp av indikatorer.

Syftet med ÅSUB:s temaområde Hållbar Utveckling är att illustrera Ålands position idag, och där det är möjligt, tidsserier med historisk utveckling. I dagsläget är variationen stor mellan olika områden hur mycket statistik som finns tillgänglig.

Hållbar utveckling utgår ifrån en helhetssyn på människors och samhällets behov, förutsättningar och problem. Hållbar utveckling handlar om att värna om givna resurser, att befolkningen inte lever över sina tillgångar.

¹ Källa: Brundtlandrapporten 1987

Begreppet hållbar utveckling innehåller tre delar, för att nå en hållbar utveckling behövs en balans mellan de sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna.

- **Ekologisk hållbarhet**, som handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på naturen och människans hälsa till vad de klarar av.
- **Social hållbarhet**, som handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov tryggas.
- **Ekonomisk hållbarhet**, som handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

I denna publikation hittar Ni ett urval tidsserier och diagram som illustrerar Ålands situation idag samt utvecklingen de senaste åren. På vår hemsida (<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling>) finns samtliga nyckeltal med förklarande text, diagram samt underlagsdata i Excel-format under *Temaområden – Hållbar utveckling*. Samtliga nyckeltal uppdateras löpande när ny information finns till hands.

FN-indikatorer för hållbar utveckling

Utöver de nyckeltal med text, diagram samt underlagsdata för hållbar utveckling vi publicerar på vår hemsida, samt redovisar i detta meddelande, publicerar vi även de FN-indikatorer för de 17 globala målen för hållbar utveckling där vi i dagsläget har möjlighet att ta fram åländska data. Agenda 2030 omfattar 17 globala mål för hållbar utveckling och 169 delmål. Syftet är att fram till år 2030 uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling världen över. Verkställandet av målen i Agenda 2030 följs upp med ett flertal indikatorer för hållbar utveckling, samtliga medlemsländer har förbundit sig att framställa nationella uppgifter utgående från dessa globala FN-indikatorer.

Indikatorerna för hållbarhetsmålen ska vara väldefinierade tidsserier som visar vart utvecklingen är på väg inom varje mål. Till den del indikatorerna baseras på vedertagna metoder och har sin grund i statistik är ÅSUB:s målsättning är att samla in information som rör Åland i de globala målen och publicera indikatorer och nyckeltal.

FN-indikatorerna redovisar vi dels i tabellformat och dels i diagramformat, där det finns tillgängliga data redovisar vi en tidsserie från år 1990 och framåt. FN-indikatorerna finns publicerade på adressen:

<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling/fn-indikatorer-hallbar-utveckling>

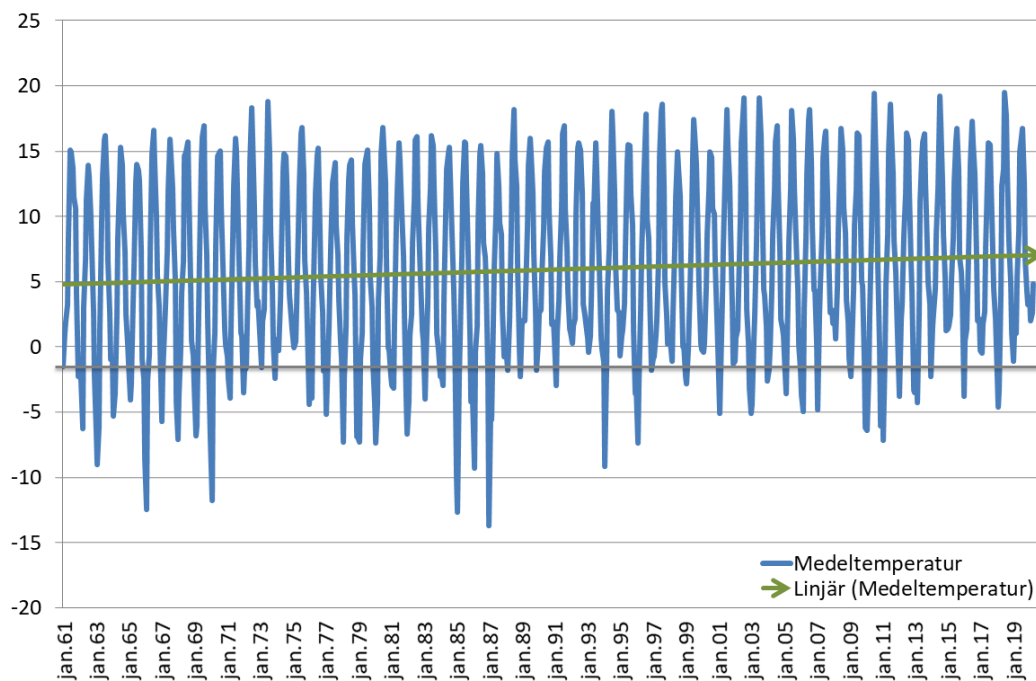
2. Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet eftersträvar att minska befolkningens påverkan på klimatet, exempelvis genom ökad användning av förnyelsebara energikällor samt ökad omfattning av det ekologiska jordbruket. Befolkningens påverkan på klimatet kan exempelvis skönjas i förändringar i det globala klimatsystemet, exempelvis en temperaturökning.

Medeltemperaturen

Genom att analysera medeltemperaturen på Åland kan man se en svag trend mot ett varmare klimat. Det bör dock betonas att en kort tidsserie som diagrammet nedan (1961–2020) inte lämpar sig för att dra några långtgående slutsatser om klimatförändringar. **Figur 1** visar den medeltemperaturen per månad på Åland för åren 1961–2020. Åren 1985–1987 inföll tre raka kalla vintrar, medan de senaste två decennierna har vintrarna desto mildare. Observera att vintern 2020 (december–februari) var den varmaste vintern (3,0 grader i medeltal) som uppmätts under hela perioden 1961–2020 (4,7 grader varmare än normalt).

Figur 1. Medeltemperatur per månad 1961–2020

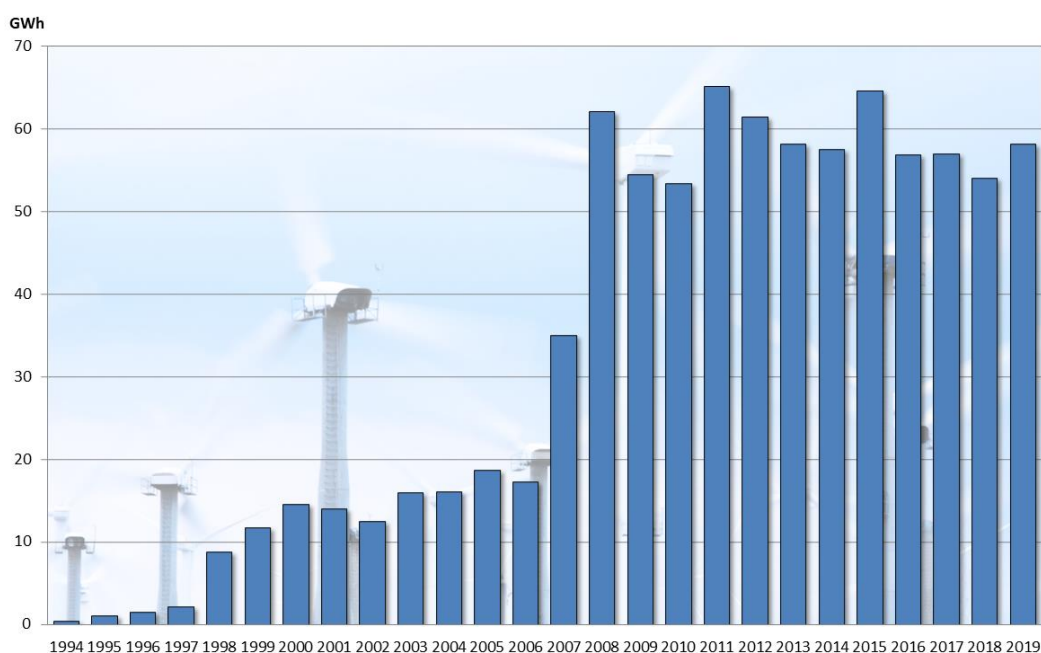
Källa: ÅSUB, Meteorologiska institutet

För att sätta observationerna i relation kan man jämföra medeltemperaturens avvikelse från normalvärdet (ett genomsnitt för åren 1981–2010). År 2010 var 1,2 grader kallare än normalt, men i övrigt har medeltemperaturen de senaste 25 åren i regel varit varmare än normalt. År 2015 var det varmaste året som uppmätts sedan år 1961 (i genomsnitt 7,9 grader, 1,8 grader varmare än normalt). År 2019 var medeltemperaturen i genomsnitt 7,5 grader, ca 1,5 grader varmare än normalt.

Användningen av vindkraft

År 2019 uppgick produktionen av elektricitet med hjälp av vindkraft till ca 58,1 GWh (andelen 18,6 procent), detta är den högsta andelen sedan år 2015. Många vindkraftverk börjar vara ganska gamla, men det finns aktuella planer på nya vindkraftsparker på Åland. I **Figur 2** illustreras användningen av vindkraft åren 1994–2019. År 2011 var en toppnotering och 65,1 GWh producerades i de åländska vindkraftverken (22,9 procent av Ålands sammanlagda elförbrukning). Andelen var högst år 2008 då vindkraftverken stod för 23,4 procent av elbehovet.

Figur 2. Användningen av vindkraft 1994–2019 (GWh)

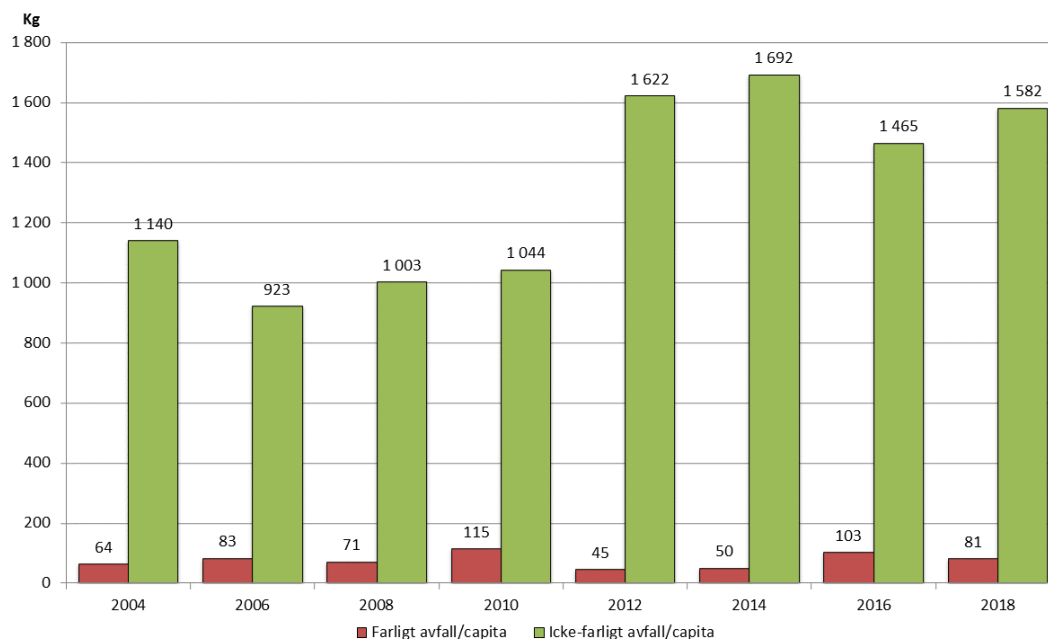
Källa: ÅSUB, Kraftnät Åland Ab

I en internationell jämförelse har Danmark den högsta andelen vindenergi, där hela 48 procent av all elproduktion kom från vindkraft år 2019. I Sverige var andelen el producerad med vindkraft år 2019 ca 15 procent, vilket är det samma som genomsnittet i EU (ca 15 procent år 2019). I Finland täcker vindkraftsproduktionen endast ca sju procent av landets elbehov (år 2019), trots att man producerar allt mer energi med hjälp av vindkraft.

Uppkommet avfall

I **figur 3** visas illustrerar mängden uppkommet avfall på Åland per capita (medelbefolkning) för åren 2004–2018. Mängden farligt avfall per capita var år 2018 knappt 81 kilo per person (medeltalet för åren 2004–2018 är ungefär 76,4 kilo per person).

Figur 3. Uppkommet avfall på Åland 2004–2018, per capita (medelbefolkning)

Källa: ÅSUB

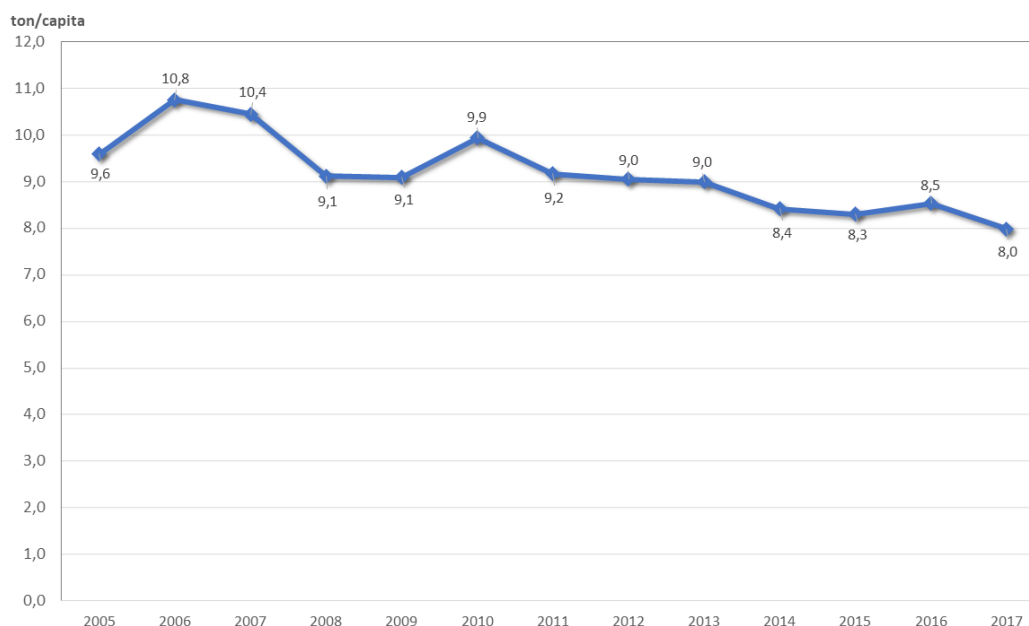
Mängden icke-farligt avfall har varit markant högre under perioden 2012–2018, till största delen beroende på högre täckningsgrad i statistiken. År 2018 ökade mängden icke-farligt avfall per person något, från ca 1 465 kilo år 2016 till ca 1 582 kilo år 2018. Under perioden 2012–2018 finns stora mängder av tunga material, exempelvis har mängderna animaliskt avfall och blandat matavfall ökat kraftigt jämfört med perioden 2004–2010. Denna ökning är framförallt en kombination av ökad täckningsgrad vid insamlingen samt ökad verksamhet hos företagen i urvalet.

Det beräknade utsläppet av koldioxidekvivalenter

Figur 4 presenterar Finlands Miljöcentrals (SYKE) beräkningar av utsläppet av koldioxidekvivalenter på Åland under åren 2005–2017. Det totala utsläppet av koldioxid var år 2017 ungefär 235 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, en minskning med ca 5,6 procent sedan år 2016. Jämfört med år 2005, då utsläppet var ca 257 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter, har utsläppet minskat med ca 8,3 procent. Den främsta källan till utsläppet av koldioxid beräknas vara vägtrafik med ungefär 59,4 miljoner kilogram koldioxidekvivalenter (ungefär en fjärdedel av det totala utsläppet).

Fördelat på den åländska befolkningen var det beräknade koldioxidutsläppet år 2017 ca 8,0 ton koldioxidekvivalenter per capita, en minskning med ca 6,4 procent jämfört med år 2016. Jämfört med år 2005, då det beräknade utsläppet var ca 9,6 ton koldioxidekvivalenter per capita, har utsläppet per capita minskat med hela 16,8 procent.

Figur 4. Totalutsläpp av koldioxid år 2005–2017, koldioxidekvivalenter (ton) per capita

Källa: ÅSUB, Finlands Miljöcentral

Finlands Miljöcentral (SYKE) presenterade i början av år 2020 ett nytt system för utsläppsberäkning för alla kommuner i Finland. Det handlar om ett internationellt unikt beräkningssystem som möjliggör utläsning av kommunspecifika utsläppsdata utifrån målen för både EU och kommunerna. Det nya utsläppssystemet omfattar alla utsläpp i inventeringen av växthusgaser i Finland förutom processutsläppen från industrin och markanvändningssektorn. Beräkningen bygger på användning baserad på utsläpp från produktion i området, men vissa av aktiviteterna som orsakar utsläpp beräknas utifrån konsumtion, oavsett deras geografiska ursprung.

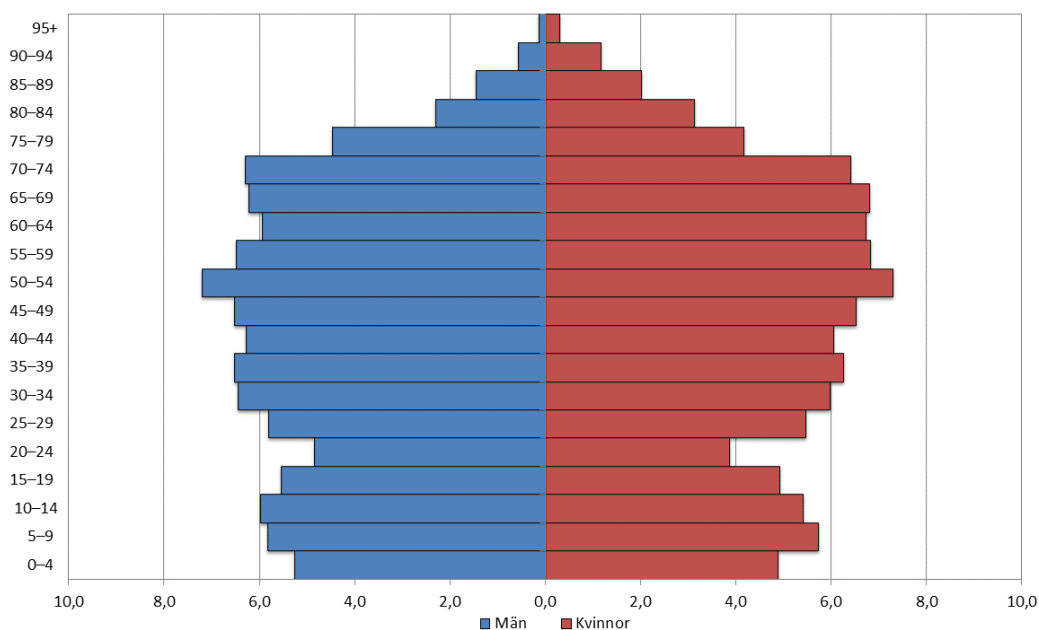
3. Social hållbarhet

Social hållbarhet innebär att den sociala tryggheten kan garanteras för hela befolkningen, från ung till gammal. Syftet är att främja befolkningens hälsa och funktionsförmåga. Med en god social hållbarhet ges förutsättningar för god utbildning, tillgång till arbete, fungerande social- och hälsovårdstjänster och så vidare.

Befolkningspyramid

Figur 5 illustrerar åldersfördelningen för Ålands befolkning, en så kallad befolkningspyramid. Diagrammet illustrerar tydligt de stora åldersgrupperna i åldern 45–74 år, samt de små åldersgrupperna i åldern yngre än 30 år. Utan en positiv nettoinflyttning skulle resultatet på sikt vara att Ålands befolkning minskade.

Figur 5. Befolkning efter kön och ålder 31.12.2019, %

Källa: ÅSUB, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

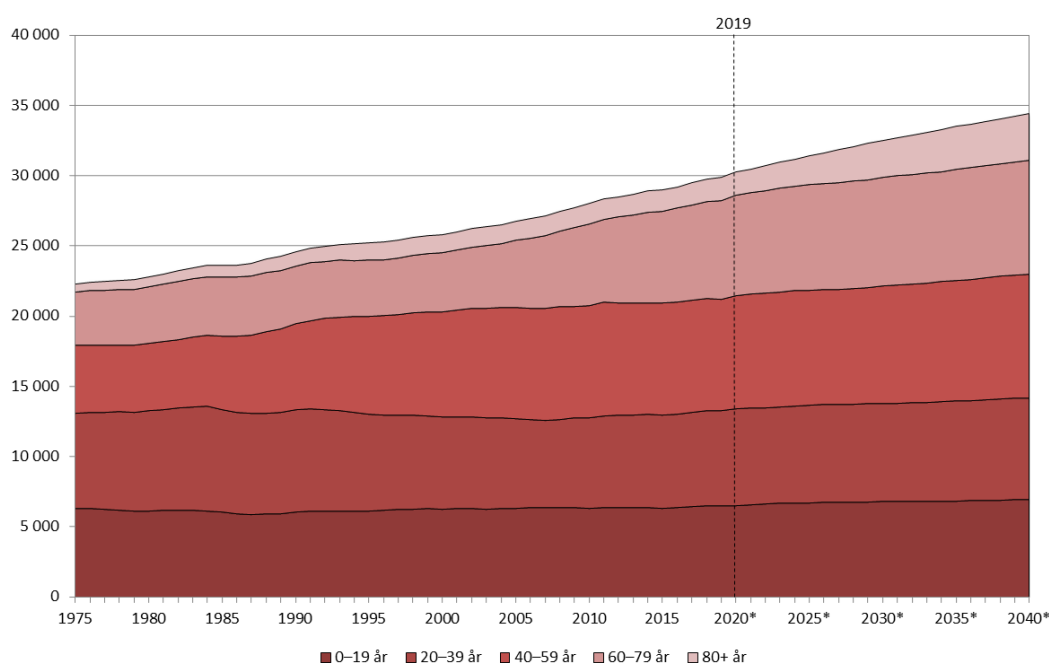
En befolkningspyramid har egentligen bara formen av en pyramid i ett utvecklingsland, där nataliteten är hög och medellivslängden låg. I ett industriland ökar mängden befolkning i arbetsför ålder, och när ett land har varit industrialiserat länge får man en större mängd pensionärer.

Befolkningsprognos

Figur 6 visar befolkningstillväxten på Åland åren 1975–2019, samt prognosen för åren 2020–2040. Befolkningsökningen sedan år 1975 har i antalet personer varit störst i gruppen 40–59-åringar (3 088 personer), men procentuellt är det gruppen 80+-åringar som ökat mest (med nästan 199 procent). Gruppen 20–39-åringar har de facto minskat marginellt (22 personer), en del av förklaringen är att man idag i högre grad studerar utomlands (och skriver sig där).

Prognosen från år 2019 fram till år 2040 tyder på att grupperna 0–59 år ökar måttligt (mellan 6,7 och 10,9 procent), medan grupperna med befolkning i åldern 60–79 år samt 80+ år ökar kraftigare (med ca 15,5 procent respektive 99,9 procent).

Figur 6. Befolkningstillväxten efter åldersgrupp år 1975–2040 (ÅSUB prognos 2020–2040)

Källa: ÅSUB, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

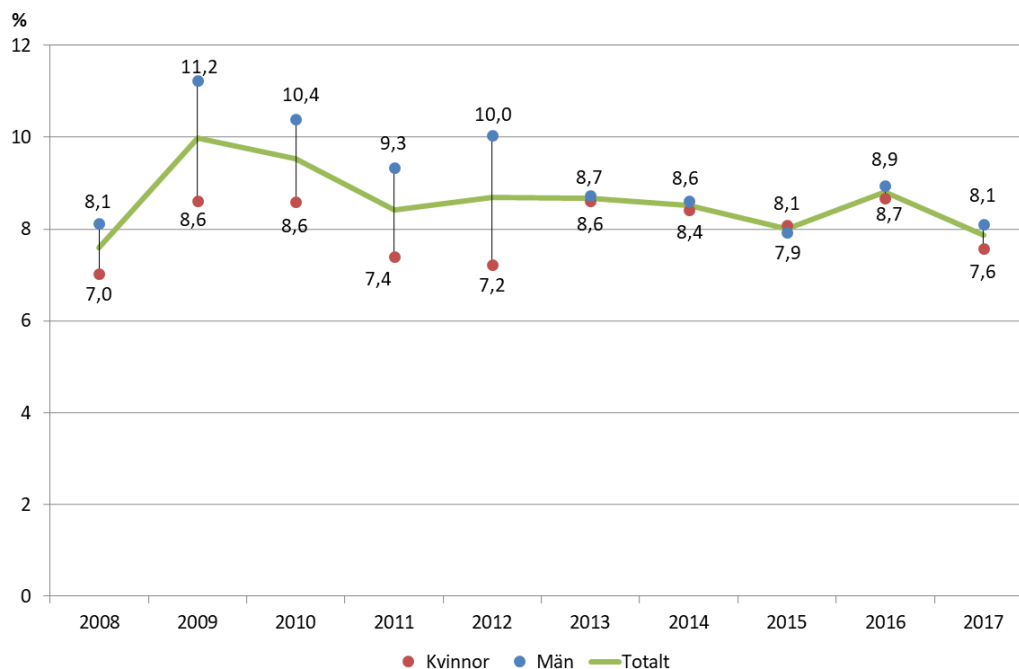
Uppgifterna för åren 2020–2040 är hämtade från Ålands statistik- och utredningsbyrås egen befolkningsprognos år 2019 (basscenario). Befolkningsuppgifterna är hämtade från ÅSUBs samhällsekonomiska modell där befolkningen ingår som en del av modellen, dessutom används uppgifter angående utvecklingen av nativitet och mortalitet.

Andelen unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt (NEETs)

Figur 7 nedan visar utvecklingen av andelen unga (i åldern 15–24 år) som varken arbetar, studerar för examen, deltar i kursutbildning eller är beväring eller i civiltjänst av hela åldersgruppen (så kallade NEETs, *Not in Education, Employment or Training*). Linjen visar den totala andelen, medan de blå bollarna visar männens andel och de röda bollarna visar kvinnornas andel.

De senaste tio åren har i genomsnitt ca 8,6 procent av de unga på Åland (i åldern 15–24 år) varken arbetat, studerat eller fullgjort värnplikt. År 2017 var andelen för personer i åldern 15–24 år ca 7,9 procent (7,6 procent för kvinnor och 8,1 procent för män). För personer i åldern 25–29 år var andelen år 2017 lite högre, ca 12,2 procent (14,5 procent för kvinnorna och 10,2 procent för männen).

Figur 7. NEETs – Andelen unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt (i åldern 15–24 år) åren 2008–2017

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

Definitionen "andelen unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt" följer Statistikcentralens definition. Statistikcentralens uppgift baserar sig på arbetskraftsundersökningen (intervjuer), medan uppgiften för Åland baserar sig på uppgifter ur sysselsättningsregistret kompletterat med uppgifter ur studeranderegister (studier på Åland samt utanför Åland).

Både ÅSUB:s och Statistikcentralens uppgift avviker något från det nästan motsvarande internationella måttet NEET-tal (NEET rate) som Eurostat använder. NEET är en förkortning av definitionen "*Not in Employment, Education or Training*", dvs. inte i arbete, utbildning som leder till examen eller kursutbildning.

Uppgiften som Eurostat publicerar baserar sig på ett material där unga som är beväringar eller i civiltjänst inte ingår i populationen. Antalet personer från Åland som är beväringar eller i civiltjänst är dock så lågt att det inte inverkar på andelen i någon större utsträckning.

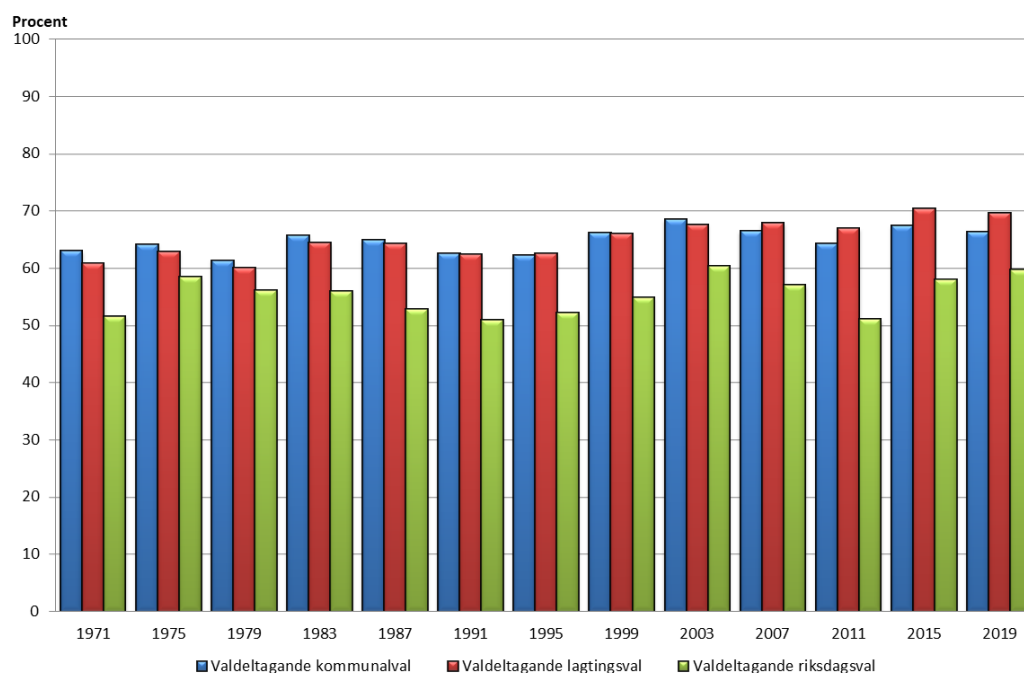
- Inte NEETs = sysselsatta (inklusive moderskaps-, faderskaps- eller föräldralediga), studerande, skolelever samt beväringar, civiltjänstepliktiga
- NEETs = arbetslösa, (sjuk)pensionärer samt övriga utanför arbetskraften (tex. vårdlediga eller personer som sköter sitt eget hushåll på heltid)

Valdeltagande

Figur 8 illustrerar valdeltagandet i de två lokala valen, kommunalvalet och lagtingsvalet, samt riksdagsvalet (val av riksdagsledamot för Finlands riksdag). Valdeltagandet har konsekvent varit högre i kommunal- och lagtingsvalen, än i riksdagsvalen. Valdeltagandet är normalt lågt på Åland sett i ett nordiskt perspektiv.

I kommunalvalet år 2019 var valdeltagandet ca 66,4 procent (en procentenhet lägre än år 2015) och i lagtingsvalet var valdeltagandet ca 69,7 procent (något lägre än år 2015). År 2015 karaktäriserades dock både kommunalval samt lagtingsval av ett kraftigt ökande valdeltagande, i kommunalvalet var valdeltagandet drygt 67 procent (det högsta sedan 2003) och i lagtingsvalet var valdeltagandet mer än 70 procent (högsta under perioden 1971–2019).

Figur 8. Valdeltagandet i kommunal-, lagtings- samt riksdagsval (%) år 1971–2019

Källa: ÅSUB

Valdeltagandet skiljer sig även mellan könen, i lagtingsvalet år 2019 röstade 71,3 procent av de röstberättigade kvinnorna medan männens valdeltagande stannade vid 68,0 procent. I kommunalvalet var deltagandet lägre, valdeltagandet var 68,4 procent för kvinnorna och 64,3 procent för männen.

I Finland var valdeltagandet i riksdagsvalet år 2019 ca 68,7 procent (69,5 procent för kvinnorna och 67,9 procent för männen), på Åland var valdeltagandet i riksdagsvalet lågt, 59,7 procent (63,1 procent för kvinnorna och 56,1 procent för männen). I kommunalvalet år 2017 i Finland var valdeltagandet 58,9 procent (60,7 procent för kvinnorna och 56,9 procent för männen).

Landstingsvalet och kommunalvalet hölls 1971, medan riksdagsvalet hölls år 1972. Nu gällande självstyrelselag trädde i kraft 1 januari 1993, varvid man bytte namn på parlamentet från Landsting till Lagting.

4. Ekonomisk hållbarhet

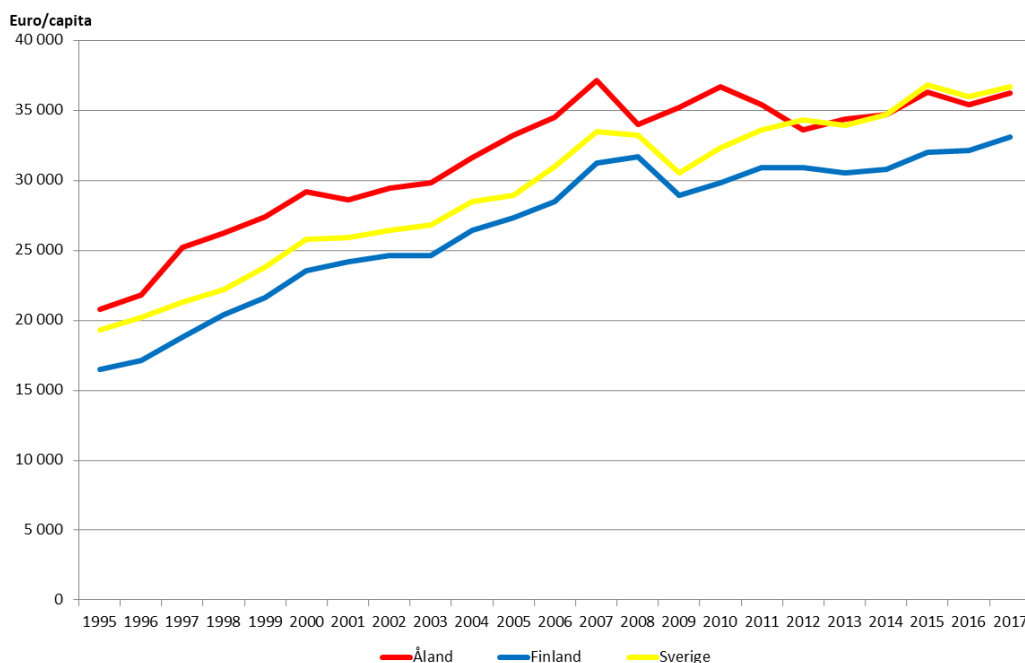
Ekonomisk hållbarhet avser ett samhälle där ekonomin fungerar, med god inkomst, bra välfärd och låg skuldsättning. Utmaningen är att skapa förutsättningar för näringslivet att utvecklas och frodas, ge befolkningen möjlighet att upprätthålla en god standard på välfärden och möjliggöra den offentliga sektorn att erbjuda livsnödvändiga tjänster och trygghet.

Bruttonationalprodukt per capita

I **Figur 9** illustreras bruttonationalprodukten (BNP) per capita för Åland, Finland samt Sverige. Köpkraftskorrigerad BNP per capita är ett grovt mått på ett lands levnadsstandard. Åland har sedan 1995 hållit sig på en högre nivå än både Sverige och Finland, även om skillnaden minskat sedan början av 2000-talet. De senaste åren tycks Sverige ha uppnått samma nivå, eller till och med lite högre nivå, som Åland.

På Åland uppgick den köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukten år 2017 till ca 36 200 euro per capita, en ökning med ca 800 euro sedan år 2016. I Finland var den köpkraftskorrigerade bruttonationalprodukten år 2017 ca 33 100 euro per capita medan den i Sverige var ca 36 700 euro per capita.

Figur 9. Bruttonationalprodukten (BNP) per capita (köpkraftskorrigerat) 1995–2017

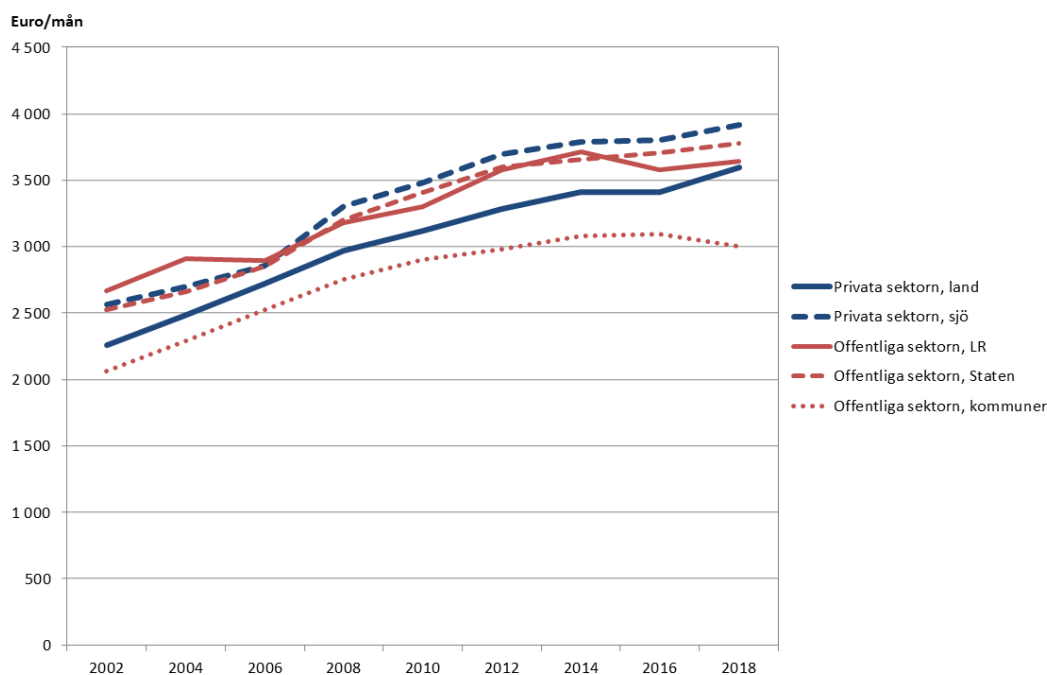
Källa: ÅSUB, Statistikcentralen, Eurostat

Uppgiften är köpkraftskorrigerad, vilket innebär att prisskillnaderna länderna emellan beaktas. Köpkraftskorrigeringen av Ålands uppgifter är beräknade på basen av Finlands korrigering. Uppgifterna om Finlands och Sveriges BNP är hämtade från Eurostat.

Genomsnittlig totalförtjänst

I **Figur 10** jämförs de genomsnittliga totalförtjänsterna inom olika sektorer på Åland åren 2002–2018. Uppgiften som redovisas är genomsnittlig totalförtjänst för heltidsanställda. Högst lön fördelat på sektor år 2018 hade privata sektorns sjöanställda (3 916 euro), lägst lön hade anställda vid den kommunala sektorn (2 950 euro). Högst lön fördelat på kön har männen inom den privata sjösektorn (4 163 euro), och lägst lön har kvinnorna inom den kommunala sektorn (2 950 euro).

Figur 10. Genomsnittlig totalförtjänst år 2002–2018 efter sektor och kön

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Statistikområdet löner omfattar statistik om lönenivåer inom den privata och offentliga sektorn. Lönestatistik för den privata sektorn omfattar anställda i privata företag med en personal på minst tre personer. Lönestatistik för den offentliga sektorn omfattar anställda inom den offentliga sektorn (landskaps-, kommunalt och statligt anställda).

Två lönebegrepp särredovisas i lönestatistiken, det vill säga förtjänst för ordinarie arbetstid och totalförtjänst. Skillnaden mellan de två begreppen är att i totalförtjänsten ingår ersättning för ackordarbete, övertids- och söndagsersättning samt övriga tillägg. Den totala lönekostnaden för företagen som även inkluderar sociala avgifter framkommer inte i denna lönestatistik.

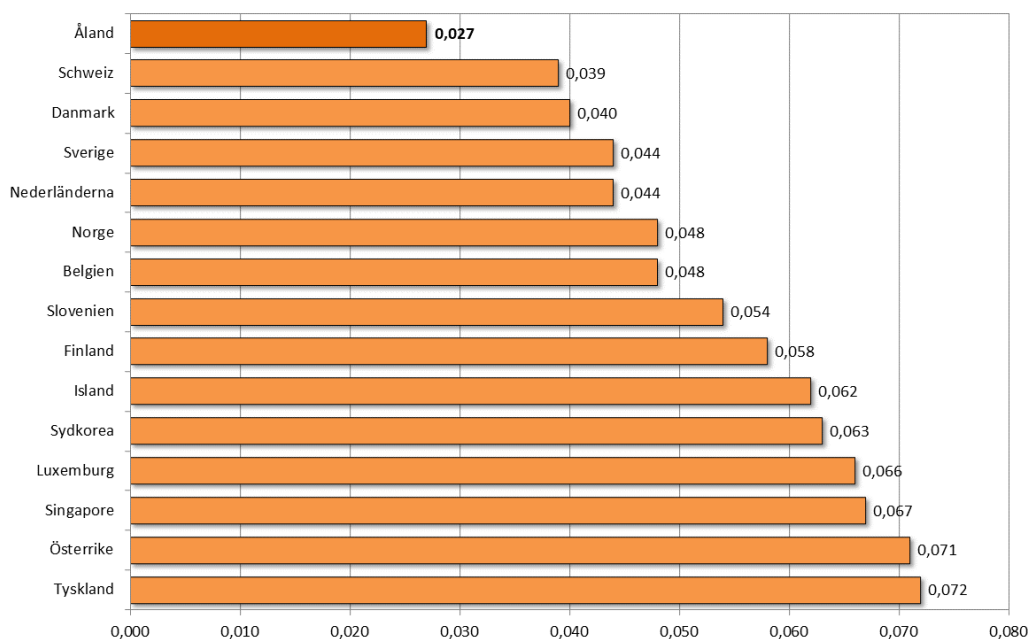
Gender Inequality Index (GII)

Figur 11 visar en jämförelse av Åland med ett urval länder på basen av nyckeltalet Gender Inequality Index (GII). Åland placerar sig normalt väldigt högt i en internationell jämförelse av nyckeltalet Gender Inequality Index (GII), mycket beroende på den låga fruktsamheten i åldern 15–19 år bland kvinnorna på Åland.

År 2017 var det beräknade Gender Inequality Index (GII) för Åland ca 0,027, det vill säga ungefär ett 2,7 procentigt tapp i jämställdhetsprestation. Ett genomsnitt för åren 2002–2017 ger Åland ett GII nyckeltal med värdet 0,046.

År 2017 återfanns Åland på första plats i den internationella jämförelsen. Uppgifter till grund för en internationell jämförelse för år 2018 fanns inte tillgängliga vid tidpunkten för uppdateringen av denna publikation.

Figur 11. Gender Inequality Index (GII) år 2017

Källa: ÅSUB, UNDP

UNDP – FN:s utvecklingsorgan - mäter varje år mänsklig utveckling i världens länder, med hänsyn till hälsa, utbildning och inkomst - HDI - Human Development Index.

År 2010 infördes ett nytt index: GII - Gender Inequality Index, som även tar hänsyn till jämställdhet. Det är alltså väldigt grundläggande parametrar som bygger på välfärd och politik. Indexet skall utläsas på så sätt att desto lägre värde desto mer jämställt är regionen, ett index på 0,000 är helt jämställt och ett index på 1,000 är så icke-jämställt som möjligt. Ett index på exempelvis 0,075 innebär ett 7,5 procentigt tapp i prestation över de tre dimensionerna hälsa, egenmakt och arbetsmarknad.

5. FN-indikatorer för hållbar utveckling

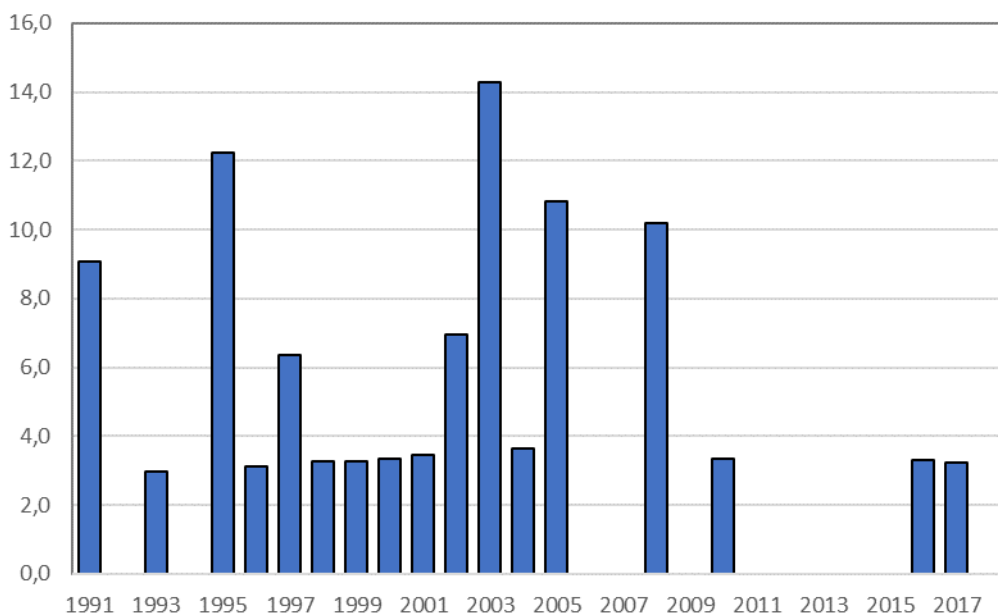
I detta avsnitt presenterar vi några utvalda indikatorer för de 17 globala målen för hållbar utveckling där vi i dagsläget har möjlighet att ta fram åländska data. FNs Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling omfattar inte mindre än 232 stycken indikatorer, vissa indikatorer bör redovisas per kön, ålder med mera varvid antalet vida överstiger 400 indikatorer.

Indikatorerna har tagits fram med utgångspunkt i FNs metodbeskrivningar, i vissa fall har det inte varit möjligt att följa metodiken exakt – detta har i så fall specificerats i fotnoter. Observera att Ålands småskalighet gör att enstaka händelser i många fall syns mycket tydligt i indikatorerna. För närvarande finns det inte data för Åland till samtliga FN-indikatorer. ÅSUB fortsätter att komplettera uppgifterna genom att undersöka nya datakällor för Åland.

3.2.1 Dödlighet för barn under fem år

Diagrammet nedan visar en beräknad frekvens över dödlighet för barn under fem år. Sedan år 2008 har förekomsten av dödsfall för barn under fem år minskat betydligt, år 2018 förekom inget dödsfall medan frekvensen år 2017 var ca tre dödsfall per 1 000 levande födda (på Åland föds det årligen knappt 300 barn).

Figur 12. Dödlighet för barn under fem år 1991–2018

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

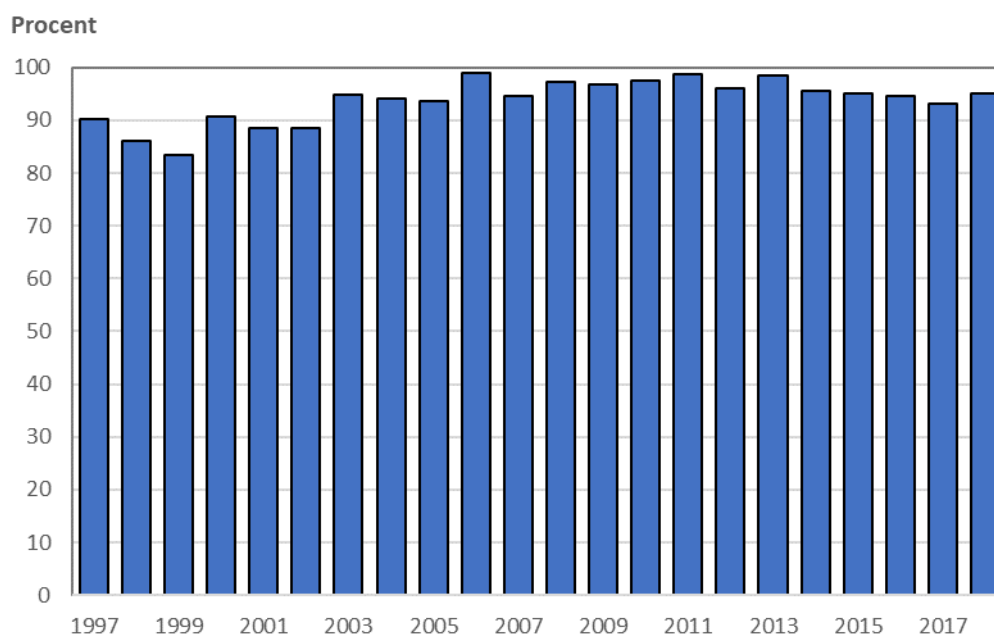
Dödligheten för barn under fem år som definieras här är strikt sett inte en frekvens (dvs. antalet dödsfall dividerat med befolkningen under en viss tidsperiod), utan en sannolikhet för dödsfall härrörande från en livslängdstabell och uttryckt som en frekvens per 1 000 levande födda. Metodik: Antal dödsfall i åldern 0–4 år och

befolkning i samma ålder används för att beräkna dödlighetstal som sedan omvandlas till åldersspecifik sannolikhet för att dö. Formel som används är: $q(x) = 2 * n * m(x) / (2 + n * m(x))$, där $m(x) * 1000$ är dödsfrekvens och $n=5$.

4.2.2 Deltagande i organiserat lärande (året före obligatorisk skolstart)

Diagrammet nedan illustrerar andelen sexåringar som går i förskola i samband med dagvården. Andelen är förhållandevis hög på Åland och har sedan 2003 konsekvent överstigit 90 procent, år 2018 var andelen ca 95 procent.

Figur 13. Deltagande i organiserat lärande (förskola) 1997–2018

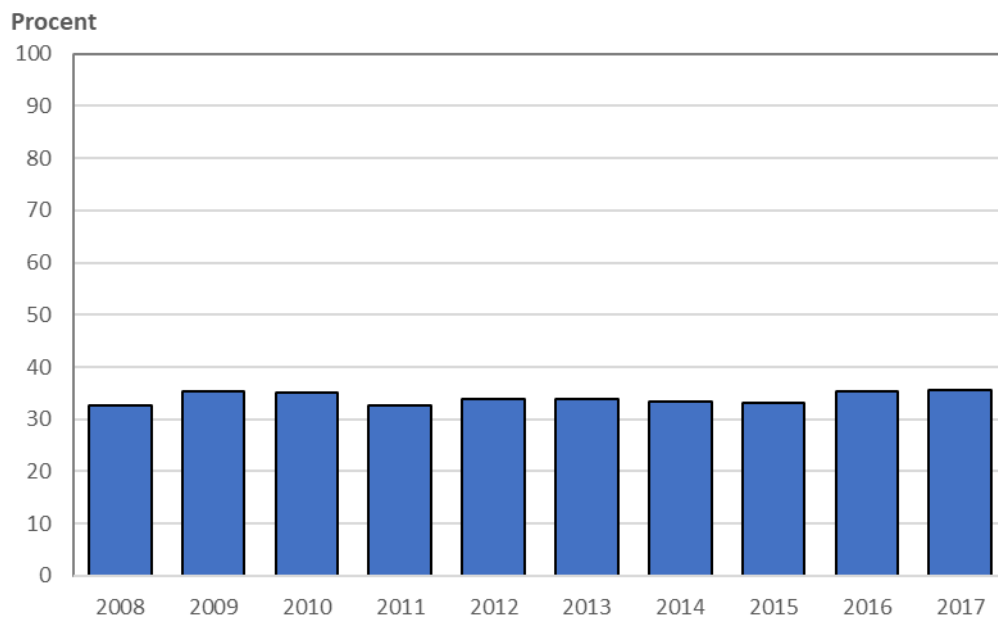
Källa: ÅSUB

Denna indikator visar andelen 6-åringar som deltar i organiserad förskola, det vill säga förskola som ordnas i samband med dagvården året innan barnet börjar den obligatoriska skolan.

5.5.2.a Andelen kvinnor i chefsposition, %

Denna indikator visar hur stor andel av den sysselsatta arbetskraften i chefsposition som är kvinnor. Andelen är förhållandevis låg och har de senaste tio åren varit i genomsnitt 34 procent kvinnor (och 66 procent män). År 2017 var andelen ca 35,6 procent kvinnor, av 607 chefer var 216 kvinnor.

Även indikatorn 5.5.2.b "Andelen kvinnor i ledande befattning eller mellancheferposition" har en snarlik andel kvinnor, år 2017 var andelen 36,6 procent kvinnor. Skillnaden mot indikatorn 5.5.2.a är att chefer inom hotell och restaurangbranschen, detaljhandel och andra servicenäringar ej är medräknade.

Figur 14. Andelen kvinnor i chefsposition 2008–2017

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

Indikatorn omfattar andelen kvinnor som är sysselsatta med yrkesklassificeringen (ISCO-2010), 1 Chefer (nivå 1). Data är hämtat från sysselsättningsstatistiken (befolkning efter verksamhet). För år 2008–2009 används yrkesklassificeringen ISCO-2001, uppgifterna är inte helt jämförbara.

Chefer ansvarar för och fattar beslut om affärs- och organisationsenhetens strategi och operativa inriktning, budget, personalval, anställningar och uppsägningar som helhet. Cheferna har det övergripande ansvaret för verksamheten i organisationen.

Förteckning över nyckeltal

Nedan följer en förteckning av de nyckeltal som finns på vår hemsida (<https://www.asub.ax/sv/temaomraden/hallbar-utveckling>), nyckeltalen uppdateras löpande när ny information finns tillgänglig.

Ekologisk hållbarhet

[Elanskaffningen 1980–2019, Gigawattimmar \(GWh\)](#)
[Användningen av vindkraft 1994–2019 \(GWh\)](#)
[Försäljningen av några vanliga oljeprodukter på Åland 1980–2018](#)
[Det beräknade koldioxidutsläppet från försäljningen av några vanliga oljeprodukter på Åland 1980–2018](#)
[Den privata konsumtionens utsläpp av koldioxid år 2015](#)
[Det beräknade utsläppet av koldioxidekvivalenter år 2005–2017](#)
[Vattendragsbelastningen på Åland 1987–2018](#)
[Vattenförsörjningen på Åland 1985–2018](#)
[Slemmernes islossning 1958–2020](#)
[Medeltemperatur per månad 1961–2020](#)
[Årlig nederbörd, mm 1977–2019](#)
[Vindhastighet och -riktning 1983–2019](#)
[I lag skyddade naturskyddsområden 1986–2018, hektar](#)
[Antal fridlysta arter på Åland enligt LF om naturvård 12.11.1998/113](#)
[Andel åkermark med ekologisk odling på Åland 1995–2019](#)
[Uppkommet avfall på Åland per capita \(medelbefolkning\) år 2004–2018](#)

Social hållbarhet

[Relativ förändring i befolkningen i olika regioner 1970–2019, procent](#)
[Befolkningen blir äldre \(födda och döda per 1000 medelbefolkning\) 1951–2018](#)
[Döda efter de vanligaste underliggande dödsorsakerna per 1 000 av medelbefolkningen 1971–2018](#)
[Befolkning enligt ålder och kön 31.12.2019, % \(befolkningspyramid\)](#)
[Befolkningstillväxten efter åldersgrupp 1975–2040 \(2020–2040 = prognos\)](#)
[Förväntad medellivslängd vid födseln 1996–2018](#)
[Arbetslösa efter arbetslöshetens längd 2003–2019 \(årsmedeltal\)](#)
[Risken för arbetslöshet år 2018*](#)
[Det relativa sysselsättningstalet 1987–2018*](#)
[NEET:s - Andelen unga som inte arbetar, studerar eller fullgör värnplikt \(i åldern 15–24 år\) åren 2008–2017](#)
[Ekonomisk försörjningskvot 1987–2017 \(icke-arbetande per 100 sysselsatta\) \(jmf med Finland\)](#)
[Demografisk försörjningskvot 1975–2040 \(prognos 2020–2040\)](#)
[Niondeklassisters verksamhet efter grundskolestudierna 2018](#)
[Brott som kommit till polisens kännedom samt uppklarade brott år 1980–2018](#)
[Valdeltagandet i kommunal-, lagtings- samt riksdagsval på Åland \(%\) 1971–2019](#)

[Rörligt diagram: Befolkningspyramid 1975–2040](#)

[Rörlig karta: Befolkningen 1910–2018](#)

[Rörlig karta: Det relativa arbetslöshetstalet 1996–2019](#)

[Rörlig karta: Det relativa sysselsättningstalet 1987–2018*](#)

[Rörlig karta: Demografisk försörjningskvot 1975–2040](#)

Ekonomisk hållbarhet

[BNP per capita \(köpkraftskorrigerat\) 1995–2017](#)

[Den offentliga skulden i relation till Ålands BNP 1989–2017](#)

[Hushållens disponibla inkomst efter bostadsstruktur 2002–2017](#)

[Genomsnittlig totalförtjänst 2002–2018](#)

[Hushållens skuldsättning 2002–2018](#)

[Inkomstskillnader \(Ginikoefficienter\) 1995–2017](#)

[Risken för ekonomiskt utsatt bostadshushållsbefolkning år 1998–2017](#)

[Gender Inequality Index \(GII\) 2017](#)

FN-indikatorer för hållbar utveckling

1.1.1 --- Andel av befolkningen som lever under den internationella fattigdomsgränsen, %

2.4.1 --- Andelen jordbruksareal som brukas med ekologiskt jordbruk, %

3.1.1 --- Mödradödlighet

3.2.1 --- Dödlighet för barn under fem år

3.3.1 --- Antalet nya fall av HIV per 1 000 invånare

3.3.2 --- Antalet nya fall av tuberkulos per 100 000 invånare

3.4.1.a --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Totalt

3.4.1.b --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Män

3.4.1.c --- Dödlighet på grund av hjärtsjukdomar, cancer, diabetes eller kroniska sjukdomar i luftvägarna; Kvinnor

3.4.2.a --- Dödlighet i självmord; Totalt

3.4.2.b --- Dödlighet i självmord; Män

3.4.2.c --- Dödlighet i självmord; Kvinnor

3.6.1 --- Antal döda i trafikolyckor per 100 000 invånare

3.7.2.a --- Antalet tonårsfödselar per 1 000 Kvinnor; i åldern 10-14 år

3.7.2.b --- Antalet tonårsfödselar per 1 000 Kvinnor; i åldern 15-19 år

4.2.2 --- Deltagande i organiserat lärande (året före obligatorisk skolstart)

4.a.1.a --- Andelen skolor med tillgång till, %; (a) elektricitet

4.a.1.b --- Andelen skolor med tillgång till, %; (b) internet för pedagogiska syften

4.a.1.c --- Andelen skolor med tillgång till, %; (c) datorer för pedagogiska syften

4.a.1.d --- Andelen skolor med tillgång till, %; (d) anpassad infrastruktur och material för elever med funktionsnedsättning

4.a.1.e --- Andelen skolor med tillgång till, %; (e) dricksvatten

4.a.1.f --- Andelen skolor med tillgång till, %; (f) separata sanitetsutrymmen för

Kvinnor

- 4.a.1.g --- Andelen skolor med tillgång till, %; (g) grundläggande handtvätt
- 4.c.1.bc --- Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på grundskolenivå, %
- 4.c.1.d --- Andelen lärare som uppfyller kraven på pedagogisk utbildning för att undervisa på gymnasialstadiet, %
- 5.5.1.a --- Andelen platser som innehas av kvinnor i lagtinget, %
- 5.5.1.b --- Andelen platser som innehas av kvinnor i kommunfullmäktige, %
- 5.5.2.a --- Andelen kvinnor i chefsposition, %
- 5.5.2.b --- Andelen kvinnor i ledande befattning eller mellanchefsposition, %
- 5.6.2 --- Andelen länder med lagar och förordningar som garanterar fulla och lika rättigheter för Kvinnor och Män i åldrarna 15 år och äldre till sexuell och reproduktiv hälsovård, information och utbildning
- 6.1.1 --- Andel av befolkningen som använder säkert hanterat dricksvatten, %
- 7.1.1 --- Andel av befolkningen med tillgång till elektricitet, %
- 8.1.1 --- Årlig tillväxt i real BNP per capita
- 8.2.1 --- Årlig tillväxt i real BNP per sysselsatt
- 8.5.2.a --- Relativt arbetslöshetstal; Totalt
- 8.5.2.b --- Relativt arbetslöshetstal; Män
- 8.5.2.c --- Relativt arbetslöshetstal; Kvinnor
- 8.5.2.d --- Relativt arbetslöshetstal; 15-24 år
- 8.5.2.e --- Relativt arbetslöshetstal; 25-34 år
- 8.5.2.f --- Relativt arbetslöshetstal; 35-44 år
- 8.5.2.g --- Relativt arbetslöshetstal; 45-54 år
- 8.5.2.h --- Relativt arbetslöshetstal; 55-64 år
- 8.6.1 --- Andelen ungdomar (15-24 år) som varken arbetar eller studerar (NEETs), %
- 8.9.1.a --- Turismens direkta bidrag till BNP som andel av total BNP, %
- 8.9.1.b --- Turismens direkta bidrag till BNP, ökningstakt %
- 9.1.1 --- Andel av befolkningen på landsbygden som bor inom 2 km från en väg som är farbar året om, %
- 9.1.2.f --- Flygtransport (inrikes samt utrikes totalt), frakt, ton
- 9.1.2.g --- Flygtransport (inrikes samt utrikes totalt), passagerare
- 9.2.1.a --- Tillverkningsindustrins förädlingsvärde som andel av BNP, %
- 9.2.1.b --- Tillverkningsindustrins förädlingsvärde per capita, USD
- 9.2.2 --- Sysselsatta inom tillverkningsindustrin som andel av den totala sysselsättningen, %
- 9.4.1 --- Koldioxidutsläpp per BNP, kilogram CO₂/USD
- 10.4.1 --- Andel av BNP som går till löner och sociala avgifter, %
- 12.6.1 --- Antalet företag som publicerar hållbarhetsrapporter
- 14.5.1 --- Täckning av skyddade områden i förhållande till marina områden
- 15.1.1 --- Skogsmark som andel av total landareal, %
- 16.1.1 --- Antalet mordoffer per 100 000 invånare
- 16.10.1 --- Antalet verifierade fall av mord, kidnappningar, försvinnanden, frihetsberövanden samt tortyr av journalister, fackligt engagerade och personer som arbetar med Mänskliga rättigheter
- 17.19.2.b --- Länder som har uppnått 100 procent registrering av födselar och 80 procent registrering av dödsfall